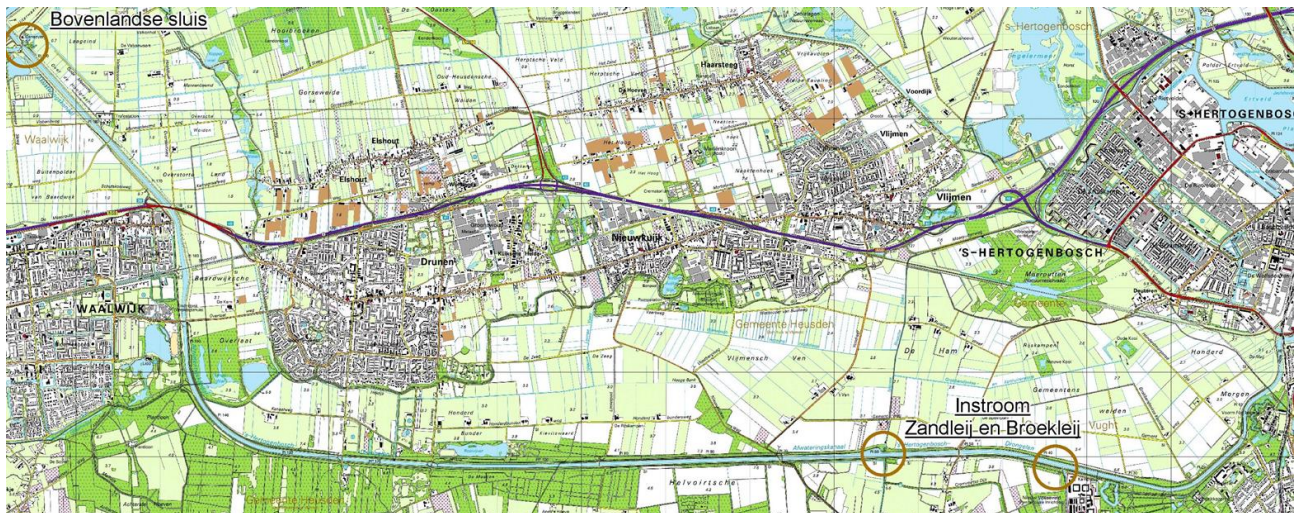

Meer biodiversiteit & minder bos langs het Drongelens kanaal

Joris van Herk & Mirja Kits, waterschap Aa & Maas, november 2015

Historie Drongelens kanaal

Om de waterhuishouding rondom 's-Hertogenbosch te verbeteren is in de periode 1907-1911 het Drongelens kanaal aangelegd. De grond die bij de graafwerkzaamheden vrijkwam is aan beide zijden van het kanaal gebruikt om een dijklichaam aan te leggen. Het Drongelens kanaal loopt vanaf 's-Hertogenbosch en watert circa 20 km verder via de Bovenlandse Sluis op de Bergsche Maas af.

Landschapsbeeld vroeger en nu

Het kanaal ligt op de overgang van de hogere zandgronden aan de zuidkant naar het rivierenlandschap aan de noordkant. Oorspronkelijk is alleen de bovenkant van de dijk en het talud aan de landzijde ingeplant met bosplantsoen. De overige delen zijn met gras ingezaaid en als zodanig ook jaren lang beheerd (maaien & begrazen). Op onderstaande luchtfoto uit de jaren '60 is dit goed te zien (Cromvoirt op de voorgrond, nieuwkuijcksebrug in linkerbovenhoek). De taluds aan de kanaalzijde zijn nagenoeg vrij van bomen.

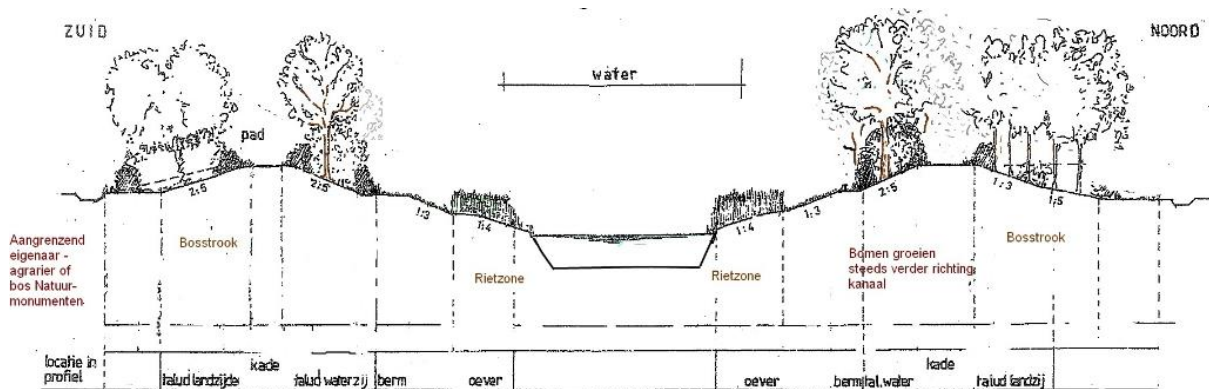

De afgelopen decennia heeft het bos zich sterk uitgebreid, ook aan de kanaalzijde van de kade. Alleen nog ten noorden van de Overlaatweg in Waalwijk is nagenoeg geen opgaande beplanting aanwezig.

Funcities

Het Drongelens kanaal heeft naast de waterhuishoudkundige functie ook een functie als:

- ecologische verbindingszone. Ecologische verbindingszones moeten de versnippering van natuurgebieden tegengaan. Bestaande en nog te ontwikkelen natuurgebieden worden aan elkaar gekoppeld en zodoende groter. De verbindingszones functioneren als trekroutes en als (tijdelijk) leef- en voortplantingsgebied.
- Waterkering. De kades langs het Drongelens kanaal zijn sinds 2009 aangewezen als regionale waterkering.

Natuurwaarden

Bij het kanaal zijn de volgende overgangen tussen verschillende habitats relevant:

- Overgang zure zandgrond (oost) <-> neutrale leemgrond (west): ter hoogte van het Drongelens kanaal komt in de ondergrond een leemlaag voor. Bij de aanleg van het kanaal is deze leemlaag naar het westen toe dieper uitgegraven.
- Overgang boven <-> onder: Loodrecht op de dijk is van boven naar onder een overgang aanwezig van droog, voedselarm, zuur zand naar vochtig, voedselrijker zandige leem.
- Overgang koel en vochtig <-> warm en droog: het kanaal ligt grotendeels oost-west. De noordelijke bermen en taluds liggen volop in de zon en zijn droog en warm, terwijl de zuidelijke taluds vochtig en koel zijn door de beschaduwing van dijk en bomen.

Deze verschillende habitats geven het kanaal potentie voor met name paddenstoelen (vochtig schraalgrasland op zuidoever), flora (zowel natte zuidoever als droge noordoever) en insecten (bijen, krekels, vlinders). Daarnaast heeft het kanaal ook betekenis voor amfibieën, reptielen, vogels en zoogdieren (o.a. das, vleermuis). De oeverlanden van het Drongelens Kanaal hebben in het verleden dan ook grote faam gekend als (destijds) de rijkste vindplaats in Nederland van een bepaalde groep paddenstoelen, de Wasplaten. Ook kwamen er van oudsher bijzondere sprinkhaansoorten voor (o.a. schavertje en wrattenbijter). Deze waarden zijn de laatste decennia flink teruggelopen.

Noodzaak tot aanpak verbossing

De verbossing van de kanaaltaluds moet worden aangepakt voor:

- **Natuurwaarden.** Een van de belangrijkste factoren die een optimale ontwikkeling van de natuurwaarden op de kanaaltaluds verhindert, is het oprukkende bos. In de loop van de jaren geeft deze steeds meer schaduw en bladval. Dit werd al geconstateerd in het beheerplan voor het Drongelens kanaal uit 1996 (Croonen adviseurs) en wordt benadrukt in meer recente studies (o.a. Natuurbalans 2008 en Bureau Waardenburg 2010).
- **Waterkering.** De erosiebestendigheid van de waterkering is een belangrijk aandachtspunt. Deze erosiebestendigheid moet goed zijn, met name buitendijks (aan kanaalzijde). Bomen en struweel hebben een negatief effect op deze erosiebestendigheid en de stabiliteit. Dit wordt onder andere veroorzaakt door schaduw en bladval waardoor de grasmat zich niet goed kan ontwikkelen, maar ook door rottende wortels en omwaaiing.

Overigens hoeft niet het gehele talud niet vrij van bomen te zijn. Er kunnen pleksgewijs groepjes bomen bij elkaar blijven staan, om zo voor meer variatie en overgangen te zorgen.

Op de ambitiekaart van het provinciaal Natuurbeheerplan wordt voor de kanaalzijde als beheertype 'bloemdijk' aangegeven (zie kaart hieronder). Tevens wordt aangegeven dat graslandvegetaties behouden én hersteld moeten worden (zie tekstkader hiernaast).

Beschrijving Drongelens kanaal in provinciaal Natuurbeheerplan (bijlage 4)

Historische en actuele kenmerken en waarden

De taluds langs het kanaal zijn belangrijk voor planten- en diersoorten van droge, matig voedselrijke, grazige vegetaties, zoals Grote pimpernel, Bevertjes en diverse zeldzame paddestoel-, dagvlinder- en sprinkhaansoorten (onder meer Wrattenbijter en Bruine eikepage). In de oevers langs het kanaal groeit eveneens de zeldzame Lange ereprijs.

Natuur- en landschapsdoelstellingen

De doelstellingen voor de dijkwal langs het Drongelens Kanaal bestaan uit behoud en herstel van droge en soortenrijke graslandvegetaties, met hier en daar droge ruigten, struwelen en bosstroken. Voor het kanaalwater en de oevers wordt gestreefd naar kwaliteitsverbetering en diversiteit in moerastypen.

